

תרומת ענף היהלומים לכלכלת ישראל

חן הרצוג, כלכלן ראשי ושותף BDO

אוקטובר 2019

עבודה זו מצביעה על כדאיות הגבוהה למשק הלאומי לאימוץ מדיניות לעידוד צמיחת ענף היהלומים בישראל ולהגדלת חלקה של ישראל בשוק היהלומים העולמי.

להערכתנו, ההתמודדות עם התחרות בשווקי העולם מחייבת גיבוש מדיניות עידוד השקעות הון, שתעודד השקעה בטכנולוגיות מתקדמות לעיבוד יהלומים, בהתבסס על היתרון היחסי. נטל המס בענף גבוה ביחס לבורסות המובילות המתחרות, ומהווה גורם הפוגע בתחרותיות הענף. בהתאם לכך, ובדומה לענפי יצוא אחרים, יש לשקול אימוץ כללי הטבות מס המקובלים לתעשיות יצוא גם על יצוא יהלומים.

במצב שבו המשק הישראלי מתמודד עם כשלים של פיריון נמוך, העדר יתרון יחסי, וקשיים בשילוב אוכלוסיות חרדים בתעסוקה, ענף היהלומים מהווה דוגמא בולטת לתעשייה בעלת יתרון יחסי גבוה התורמת תרומה ניכרת לכלכלת ישראל, הפועלת על בסיס כלכלי, ובהתאם לסטנדרטים הגבוהים ביותר של שקיפות ואמינות. יש מקום לאמץ מדיניות שתאפשר מיצוי הפוטנציאל בענף זה.

תודתנו לצוות מנהל היהלומים במשרד הכלכלה ובראשם סגנית מנהל היהלומים הגב' סיגל שידלובסקי, ועובדי הלמ"ס על שיתוף הפעולה והסיוע בגיבוש בסיס הנתונים לעבודה זו.

חן הרצוג,

כלכלן ראשי ושותף, BDO

עבודה זו בוחנת את התרומה של ענף היהלומים לכלכלת ישראל. הבחינה נעשתה במתודולוגיה המקובלת של מודל תשומה תפוקה (Leontief Input Output Model) בהתבסס על מטריצות תשומה/תפוקה של הלמ"ס ל-70 ענפי המשק שהותאמו לשנת 2018 במתודולוגיית RAS, וכן על נתוני מנהל היהלומים במשרד הכלכלה, בורסת היהלומים ועיבודי BDO.

התרומה הכוללת של ענף היהלומים לכלכלת ישראל בשנת 2018, לפי מתודולוגיה זו, עומדת על 5.8 מיליארד ש"ח, המהווים כ-0.4% מהתוצר המקומי הגולמי. ענף היהלומים תורם לתעסוקה נובעת של 8,600 משרות. שיעור המועסקים החרדים בענף הוא הגבוה מענפי המשק, ובכך תורם תרומה עודפת לצמצום פערים ושילוב אוכלוסיות.

בורסת היהלומים בישראל הוקמה בשנת 1937, והיתה לאורך עשרות רבות של שנים אחת ממרכזי סחר היהלומים העיקריים בעולם. לישראל יתרונות יחסיים מובהקים בתחום הסחר ביהלומים, הכוללים ניסיון והתמחות רבת שנים, כח עבודה מיומן, בורסת מסחר מפותחת ושירותים תומכים מתקדמים, רמת אמינות, שקיפות ודיווח גבוהים. למרות יתרונות אלו, בעשור האחרון, חלה ירידה חדה בהיקף הפעילות בענף, במקביל להתחזקות מרכזים מתחרים בהודו ובדובאי. היקף הפעילות ענף היהלומים בישראל בשנת 2018 נמוך בכמחצית ביחס לרמה בשנת 2005, וכפועל יוצא נפגעה בשיעור דומה תרומת הענף למשק.

תוכן העניינים

4	1. סיכום ומסקנות
16	2. ענף היהלומים בישראל
34	3. התרומה של ענף היהלומים לכלכלת ישראל
45	4. השוואה בינלאומית
63	5. נספחים

1. סיכום ומסקנות

עיקרי הממצאים

ישראל אחד מ-4 מרכזי הסחר המובילים בעולם ליהלומים, בשנת 2018 עמד יצוא היהלומים על 24 מיליארד ₪, 12% מיצוא הסחורות בישראל

התרומה הנובעת של הענף לתוצר הלאומי בשנת 2018 עמדה על 2.2 מיליארד ₪. התרומה הכוללת של הענף - 5.8 מיליארד ₪

בענף מועסקים 6,800 עובדים, עם תרומה כוללת לעסוקה 28,000 עובדים. שיעור תעסוקת חרדים כ-15%, הגבוה מבין ענפי המשק

המשבר בענף - בעשור האחרון ירידה של כ-40% בפעילות הענף בישראל, ואובדן של 4,200 משרות בענף. ההפסד המצטבר למשק הלאומי בעשור האחרון מהירידה בפעילות הענף - 19 מיליארד ₪

לישראל יתרון יחסי בתחום היהלומים. נדרשת מדיניות תומכת למימוש הפוטנציאל

תרומת ענף היהלומים לכלכלת ישראל בשנת 2018

תרומה לתעסוקה

מס' משרות

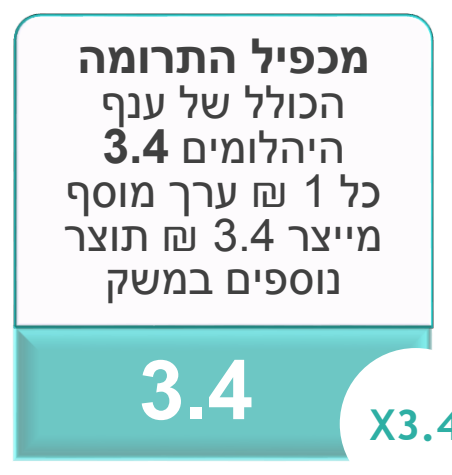
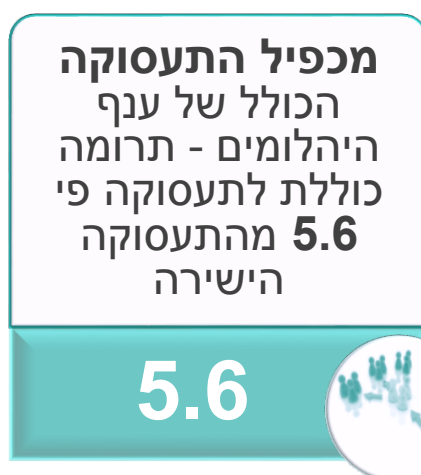

תרומה לתוצר

מיליארדי ש"ח לשנה

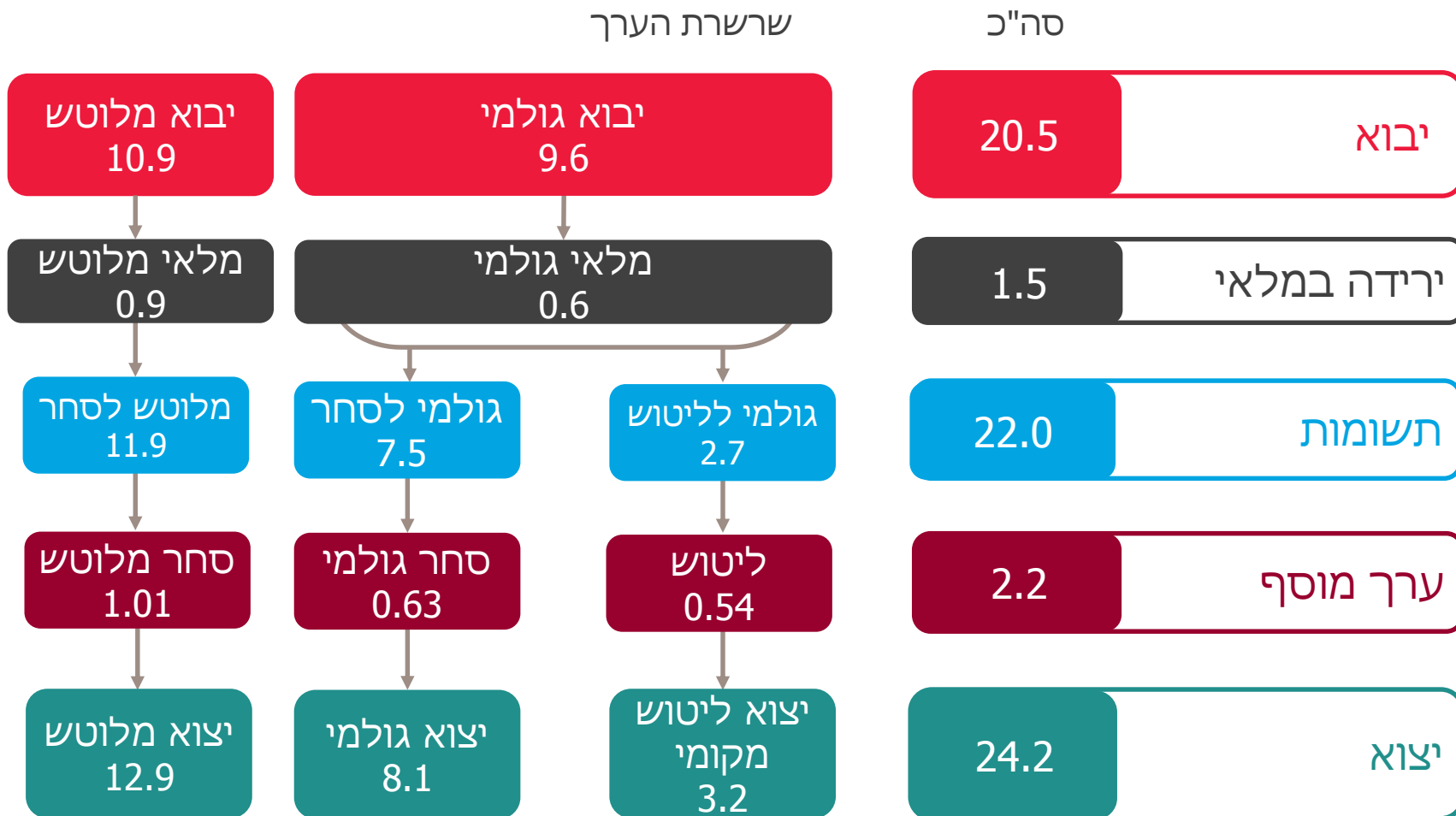

ההשפעות הכלכליות של ענף היהלומים

שרשרת הערך של ענף היהלומים בישראל 2018

במיליארדי שקלים

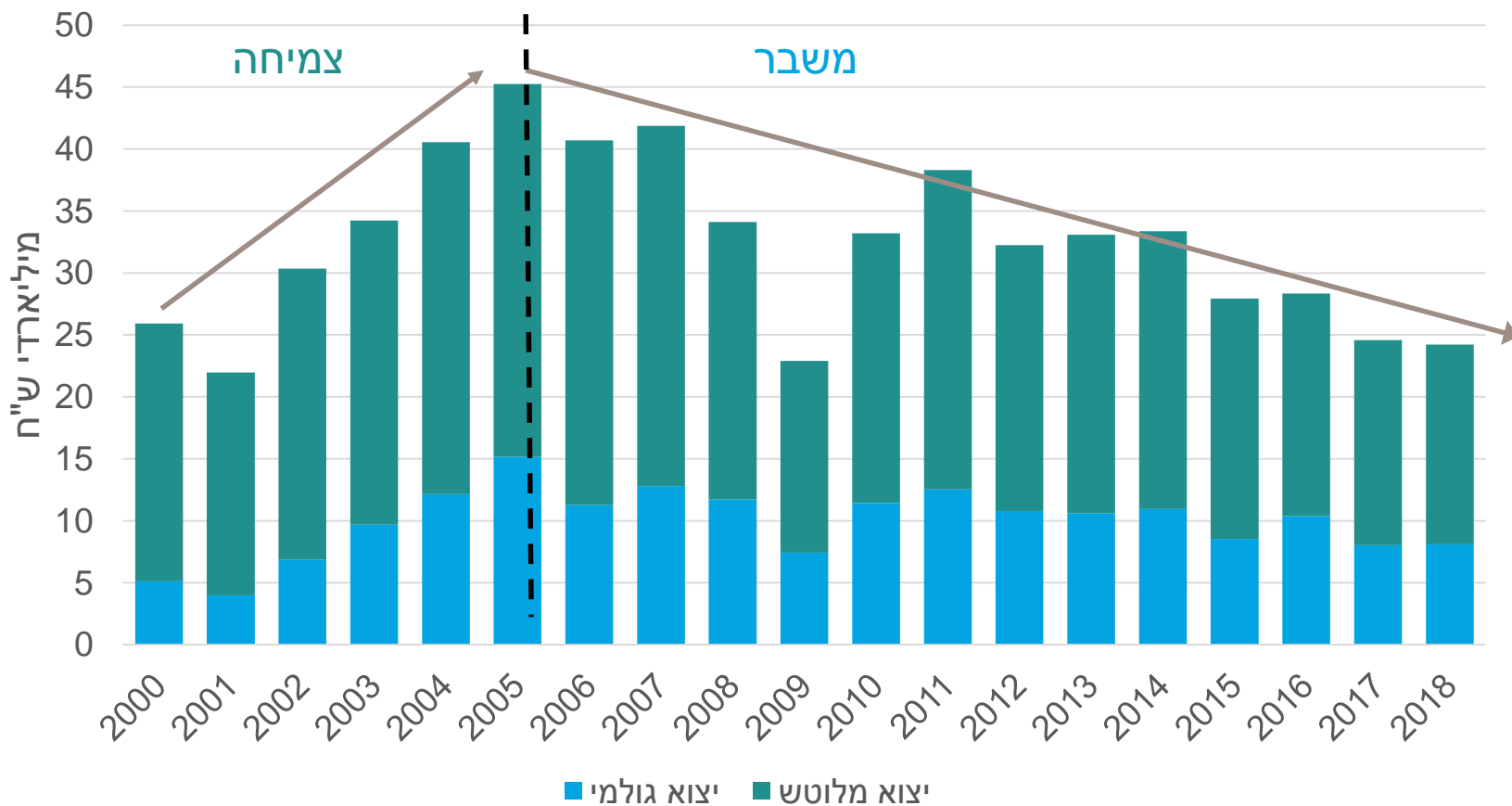

ערך מוסף של הענף היהלומים - 2.2 מיליארד ש"ח (פער בין יצוא ליבוא)

התפתחות יצוא יהלומים מישראל

מיליארדי ש"ח

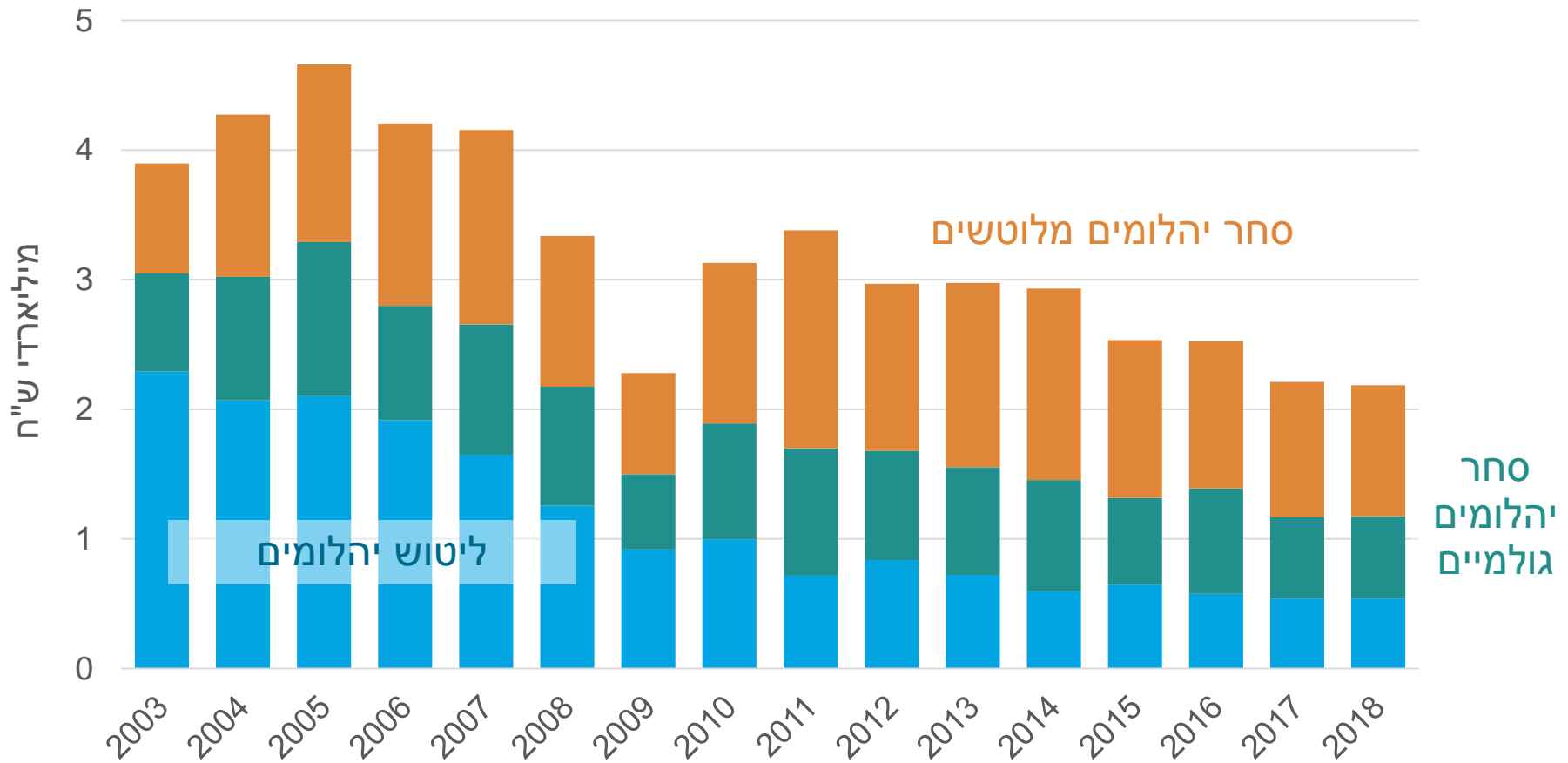

ירידה של כ-45% ביצוא היהלומים מישראל בעשור האחרון

מקור: עיבודי BDO ומנהל היהלומים

הערך המוסף (הפער בין היצוא ליבוא) של ענף היהלומים בישראל

מיליארדי ש"ח

ירידה של כ-50% בערך המוסף של הענף בעשור האחרון

מקור: עיבודי BDO, נתוני מנהל היהלומים, הלמ"ס

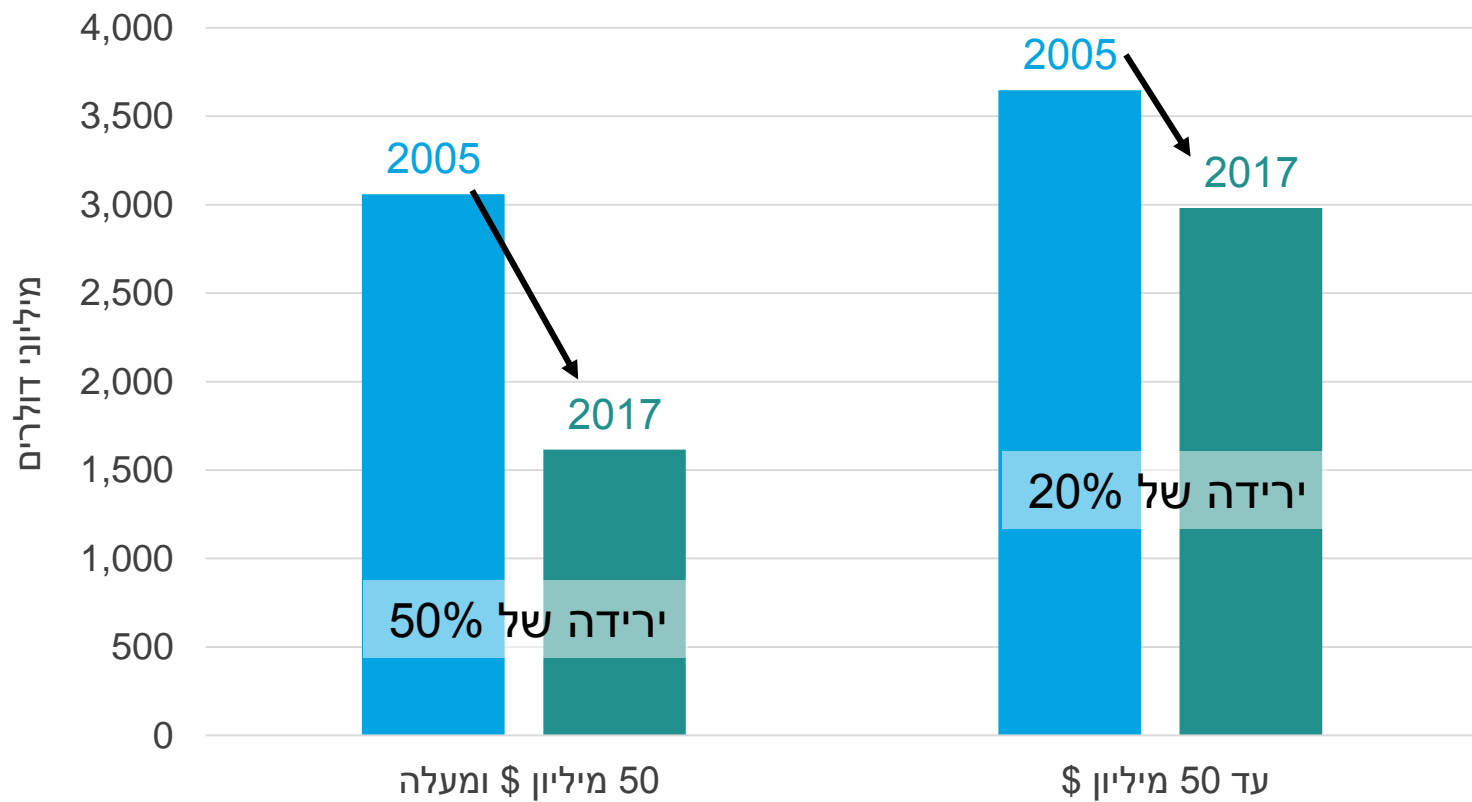
המשבר בענף היהלומים בישראל

% שינוי	2018	2005	
-45%	24	45	יצוא יהלומים (מיליארדי ₪)
-50%	2.2	4.7	ערך מוסף ענף היהלומים (מיליארדי ₪)
-40%	6,800	11,000	מועסקים בענף היהלומים*
-60%	12,600	30,400	מספר ביקורים בבורסה (ליום)
-30%	1,000	1,400	קניינים מחו"ל לשנה
-50%	5.5%	12%	נתח שוק ישראל בשוק העולמי

מקור: עיבודי BDO, מנהל היהלומים ובורסת היהלומים.

ירידה של 40% עד 50% בפעילות הענף בכל המדדים. נדרשת מדיניות ממשלתית תומכת להיפוך המגמה

תמהיל העסקאות - עיקר הירידה בעסקאות הגדולות מיליארדי דולרים

מקור: מנהל היהלומים ועיבודי BDO

התפתחות יצוא בורסות היהלומים המובילות בעולם

מיליארדי ש"ח

% שינוי	2017	2005	
-*30%	7	10	ישראל
-5%	15	16	בלגיה
100%	25	12	הודו
200%	10	3	דובאי
25%	121	85	סה"כ השוק העולמי

* ירידה של 30% במונחים דולרים וירידה של 45% במונחים שקליים
מקור: עיבודי BDO, מנהל היהלומים ובורסת היהלומים.

ישראל חריגה בירידה
בפעילות ביחס למרכזי
הסחר המובילים בעולם

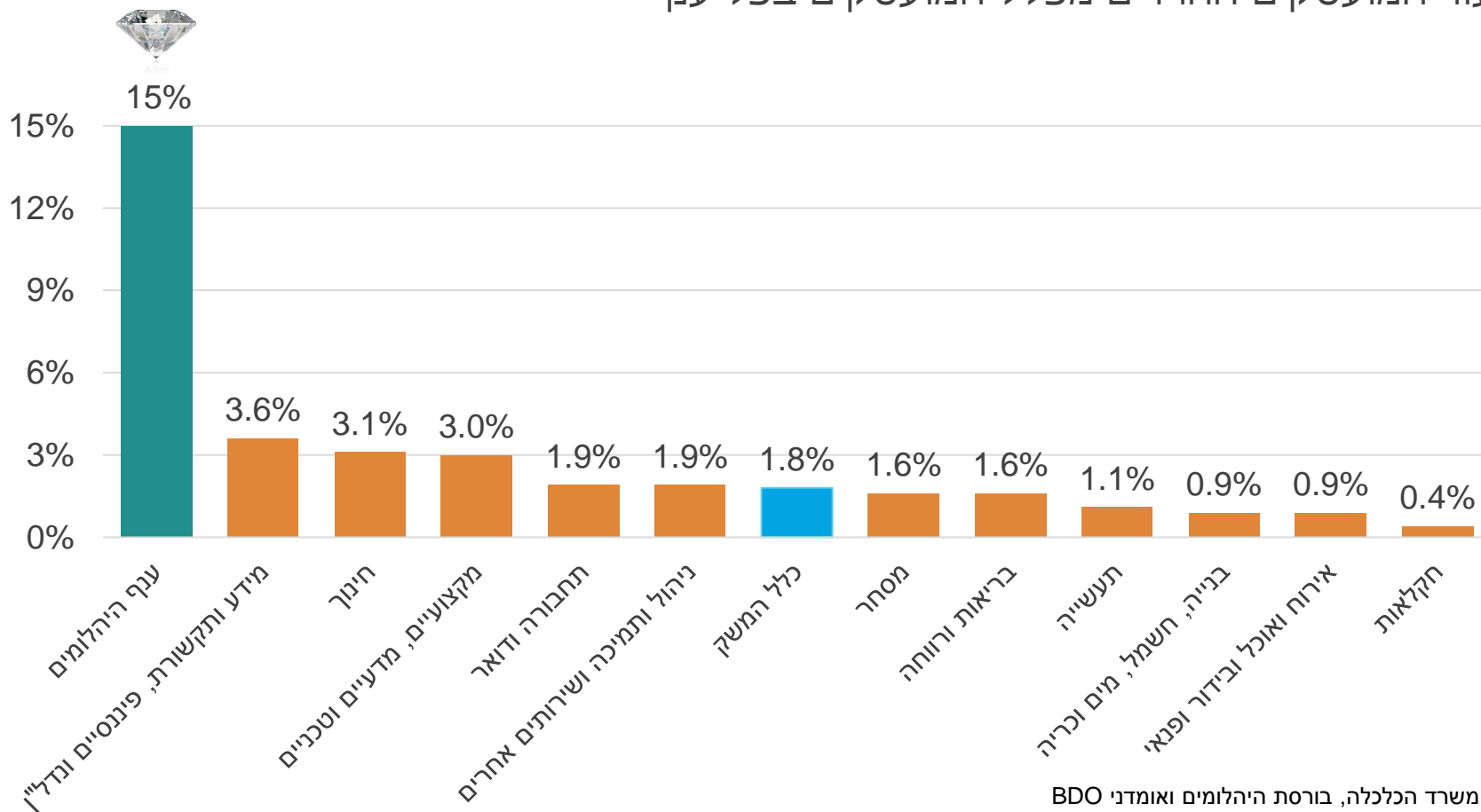
יתרונות יחסים של מרכזי סחר ביהלומים

 דובאי	 הודו	 בלגיה	 ישראל	שם הבורסה
Dubai Diamond Exchange	Bharat Diamond Bourse	Antwerp Diamond Bourse	Israel Diamond Exchange	
2004	1984	1904	1937	ותק (שנת הקמה)
AA	BBB-	AA	AA-	דירוג אשראי מדינה
3,300	300	4,100	3,500	שכר ממוצע במשק (דולר לחודש)
53	96	16	14	מדד מיומנות עובדים (דירוג בינלאומי)
27	58	21	20	מדד תחרותיות (דירוג בינלאומי)
-	-	+	+	מדינת OECD

לישראל ובלגיה יתרון יחסי מובהק - בלגיה שמרה על מעמדה בעוד ישראל מתדרדרת

תעסוקת חרדים בענפי המשק

שיעור המועסקים החרדים מכלל המועסקים בכל ענף

מקור: משרד הכלכלה, בורסת היהלומים ואומדני BDO

לענף היהלומים תרומה עודפת בשיעור גבוה יחסית של תעסוקת חרדים - תרומה להקטנת אי-השיוויון במשק והגדלת שיעור השתתפות בכח העבודה של המגזר החרדי

- ענף היהלומים בעל תרומה משמעותית למשק. בשנת 2018 התרומה הנובעת עמדה על כ-2.2 מיליארד ₪ והתרומה הכוללת (כולל תרומה עקיפה של העובדים) 5.8 מיליארד ₪.
- למרות היתרונות היחסיים של ישראל בתחום, חלה בעשור האחרון התדרדרות מתמשכת בנתח השוק של ישראל בשוק היהלומים העולמי. עיקר אובדן הפעילות היה למכרזים מתחרים בהודו ובדובאי.
- ההפסד המצטבר למשק הלאומי מהירידה בפעילות הענף בעשור האחרון הינו כ-19 מיליארד ש"ח (אובדן תוצר מצטבר). מבחינה לאומית, יש כדאיות גבוהה לעודד צמיחת הענף וגידול בנתח השוק העולמי.
- חיזוק כושר התחרות של ענף היהלומים הישראלי בשוקי העולם מחייב:
  - א. עידוד השקעות הון ומענקי השקעה לאימוץ טכנולוגיות מתקדמות שיאפשרו מימוש היתרון הטכנולוגי הישראלי - עתירות הון במקום עתירות עבודה.
  - ב. צמצום פערי המיסוי בין ישראל לשווקים המתחרים
  - ג. הסרת חסמים להגדלת היקף האשראי בענף

בורסת היהלומים הישראלית
Israel Diamond Exchange

תודה רבה

